

Kadın Sporculara Uygulanan Mobbing Düzeyinin Özgüvenleri Üzerine Etkisi

Gül KARAKUŞ

Doç. Dr. Selin BİÇER BAİKOĞLU

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Spor Sağlık Bilimleri
Anabilim Dalı, Selin.bicerbaikoglu@iuc.edu.tr

Özet

Bu araştırma kadın sporcuların maruz kaldıkları mobbing düzeyinin sportif özgüvenleri üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın evreni temsil ettiği düşünülen örneklem grubunu İstanbul ilinde yaşayan ve çeşitli federasyonlara bağlı olan kulüplerde yer alan 18-35 yaş aralığında yer alan toplam 374 kadın sporcu oluşturmaktadır. Araştırmanın bağımlı değişkenlerini mobbing ölçeği ve sürekli sportif özgüven ölçeği oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenleri ise; demografik bilgilerde yer alan yaş, eğitim düzeyi, medeni durumu, spor branşı, sporculuk yaşı, milli olma durumu, takımda oynadığınız mevki, amatör ve profesyonel olma durumları oluşturmaktadır. Ölçme araçları olarak sürekli sportif özgüven ölçeği ve mobbing (yıldırma) envanteri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilerin analizi için frekans analizi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), bağımsız örneklem t testi, Çoklu Doğrusal (lineer) regresyon analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak söyleyebiliriz ki bu çalışmaya katılan sporcuların Sportif Özgüven düzeylerini algıladıkları mobbing seviyeleri ile anlamlı şekilde açıklayabildiğimiz kanıtlanmıştır. Mobbing seviyelerinden Örgüt İçi İletişimin Sportif Özgüveni açıklamada anlamlı bir prediktör olduğu ve Örgüt İçi İletişim düzeyindeki mobbing algısının azalması ile Sportif Özgüvendeki artışın yordanabileceği, iletişim boyutundaki mobbingi azaltmaya yönelik müdahaleler ile sportif özgüveni arttırmanın olası olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Spor, Mobbing, Özgüven

The Effect of the Level of Mobbing Applied to Female Athletes on Their Self-Confidence

Abstract

The goal of this study was to examine the impact of the level of mobbing to which female athletes are exposed on their sporting self-confidence. The sample group, which is believed to be representative of the population, comprises 374 female athletes aged between 18 and 35 years old who are members of clubs affiliated with various federations and reside in Istanbul. The dependent variables of the study are perceptions of mobbing and continuous sport self-confidence. The independent variables encompass age, educational attainment, marital status, the sport in which the participants engage, age, years of nationality, position within the team, and whether the participants are amateurs or professionals. The Continuous Sport Self-Confidence Scale and the Mobbing Scale were employed as measurement instruments. The data obtained were analysed using the SPSS 22 programme and were subjected to a frequency analysis, one-way analysis of variance (ANOVA), independent sample t-test, and simple linear regression analysis. It can therefore be concluded that there is a significant correlation between the sport self-confidence levels of the participating athletes and their perceptions of mobbing. The results demonstrated that intra-organisational communication, one of the mobbing levels, is a significant predictor in explaining sport self-confidence. Furthermore, the findings indicated that an increase in sport self-confidence can be predicted by a decrease in the perception of mobbing at the level of intra-organisational communication. It was also revealed that it is possible to enhance sport self-confidence through interventions designed to reduce mobbing in the communication dimension.

Keywords: Women, sport, mobbing, self-confidence

Giriş

Yerine getirilmesi gereken sorumluluklar ve yapılması gereken işler içerisinde koştururken kişiler maruz kaldıkları psikolojik şiddetin farkında olmadan yaşamaya, çalışmaya ve sosyal ilişkilerini sürdürmeye devam edebilirler. Psikolojik şiddet (mobbing) kavramı baskı, yıldırma, taciz etme, kuşatma, rahatsız etme, duygusal sıkıntı yaratma şeklinde özellikle hiyerarşi yapılarının bulunduğu kalabalık gruplarda güç ve kontrolü elinde bulunduran kişinin alt kademedeki kişilere karşı uzun süreli ve sistematik şekilde uyguladığı psikolojik baskı olarak tanımlanmaktadır (Yorulmaz, 2019; Tınaz, 2011; Leymann, 1996).

Duygusal bir şiddet olan mobbing bir kişiden farklı bir kişiye yönelik olarak düzenli şekilde olmak kaydıyla düşmanlık içeren toplum tarafından kabul edilmeyen davranışlar sergileyerek

performansında ve verimliliğinin düşmesi amacıyla yapılmaktadır (Şabanoğlu, 2005). Bir eylem biçimi olarak, kuşatma, topluca saldırma, rahatsız etme veya sıkıntı verme anlamına gelen mobbing kavramı; kişinin saygısız ve zararlı bir davranışın hedefinde olmasıyla başlayan bir süreçtir. Aslında çoğu zaman farkında olmasak da hayatın her alanında karşılaşma olasılığımız olan mobbing kişileri olumsuz etkileyen olguların başında gelmektedir. Bazen rahatsız edici düzeyde devamlı baskı halinde olunan bu davranışlar çoğu insan tarafından farkında olunmadan yaşanılmaktadır. İnsanlar çoğu zaman maruz kaldıkları bu davranışların sonucunda yaşanan duygusal çöküntüleri yaşamın farklı durum ve koşullarına atfetmektedir.

Mobbing sosyal yaşantımızda olduğu gibi aynı şekilde tüm iş sektörlerinde de yaşanabilmektedir (Göymen, 2020). Bu sektörlerden biriside spor sektörüdür. Sporun yapısında kazanma isteği, rekabet, mücadele ve hırs ön planda olduğu düşünüldüğünde içerisinde mobbing olarak kabul edilebilecek birçok durum barındırmaktadır. Sporcular, antrenörler ya da kulüp yönetimi kişisel ya da takım başarısı için performanslarını sürekli arttırmaya çalıştıkları bu yarışma ortamlarında öne geçme ve lider olma içgüdüleri ile birlikte bilinçli ya da bilinçsiz olarak sergiledikleri baskıcı ve yıldıracı davranış ve tutumlar içerisinde olabilmektedirler. Bu yaşanan yorucu ve yıldıracı durum sonucunda sporcu kendini çaresiz hissedebilir, mesleki tükenmişlik düzeyi artabilir hatta performanslarına ilişkin farkındalıklarını azalmasına neden olabilmektedir (Karık ve Yıldız, 2015).

Spor gibi mücadelenin ön planda olduğu durumlarda gerek erkek sporcular gerek kadın sporcular için farklı yer ve durumlarda mobbing kaçınılmaz olabilmektedir. Her iki cinsiyetteki sporcuların yaşadıkları psikolojik şiddete karşı verdikleri tepkiler farklılık göstermektedir. Kadınların yaratılış olarak yalnızlık, utanma ve suçluluk duygularını erkeklere göre daha yoğun yaşadıkları çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur (Burger, 2006; akt. Akbağ, M. ve İmamoğlu, S.E., 2010). Bu kişilik özellikleri onları daha kırılgan, savunmasız ve daha duygusal yapmaktadır. Sporcuların başarılı bir performans sergilemeleri kendilerini güvende ve rahat hissettikleri ortamlarda artmaktadır.

Özgüven hayatın her anından doyum sağlamasına ve olumlu anlam çıkarmasına temel oluşturan öznel bir olgudur. Bandura' ya göre özgüven kişinin kendisini değerli hissetmesidir (Bandura, 1997). İnsanların hedeflerini başarması kısmında itici bir güç oynamaktadır. Özgüven kişilerin kendilerini sevmeye layık görme ve yetkin hissetme olmak üzere iki temel boyutu barındıran ve

kişinin kendisini ile ilgili olumlu düşüncelerin oluşmasına sebep olan bir kavramdır (Humphreys, 2000; Akagündüz, 2006). Özgüven zaman içerisinde yaşanan çeşitli sebeplerden dolayı azalma ya da artma şeklinde değişiklik gösterebilir (Coşkun ve Özabacı, 2013). Yaşanılan başarılar ve kazanılan zaferler kişinin kendisini daha yeterli hissetmesine ve kendini kabul etmesine sebep olacaktır (Calhoun ve Acocella, 1990; Akt.; Söner, 2019). Bunun yanı sıra, insanlar zaman içerisinde geçirdikleri olumsuz yaşantılara bağlı olarak kendilerini başarısız hissedebilmektedir (Okyay, 2012). Özgüven toplumun birçok alanında önemli bir nitelik olarak karşımıza çıkar. Bu durum spor alanı içinde geçerlidir. Sporcuların kendi yeteneklerinin farkında olmasına dayanan bir özelliktir. Bu inanç zaman zaman başkalarının sporcuya olan güveni şeklinde değişiklik gösterebilir fakat en önemlisi sporcunun kendi yeteneklerine ve potansiyeline güvenmesidir. Sportif özgüven yıllar içerisinde gelişebilen bir özelliğe sahiptir.

Son zamanlarda dünya genelinde kadının maruz kaldığı her türlü şiddet düşünüldüğünde çalışmamızın özgün değeri ortaya çıkmaktadır. Özellikle psikolojik şiddet herhangi bir fiziksel yaralanma gibi gözle görülür türden izler taşımadığı için yapıldığında kanıtlanması ve maruz kalan kadın için fark edilmesi zordur.

Tüm bu varsayımlardan yola çıkarak çalışmanın amacı kadın sporcuların spor ortamında maruz kaldıkları psikolojik şiddet (mobbing) düzeyinin belirlenmesi ve sportif özgüvenleri üzerine etkisinin araştırılarak kadın sporcularda farkındalık yaratılmasıdır.

Yöntem

Çalışma süresi boyunca etik ihlaller göz önüne alınarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirmiş olduğumuz çalışmaya İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurul onayı ve deneklerin katılım sağlayabilmeleri için bilgilendirilmiş onam formları alındıktan sonra başlanmıştır. Araştırma verilerinin toplanması için kulüp yönetimlerinden izin yazıları temin edilmiş ölçme araçları bizzat araştırmacı tarafından yüz yüze olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanma süresi etik kurul formunda belirttiğimiz Aralık ve Mart ayları arasında gerçekleşmiştir. Araştırma ilişkisel tarama yöntemine uygun olarak düzenlenmiştir. İlişkisel

tarama modeli, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini 2023- 2024 sezonunda 18 yaş üstü farklı takım kulüplerinde düzenli olarak yer alan lisanslı kadın sporcular oluşturmaktadır. Kline (1998) tutarlı çalışma sonuçlarının elde edilebilmesi için ölçek parametrelerinin toplam sayısının 5/1 ya da 10/1 oranında olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda kullandığımız iki ölçek maddesinde toplamda 35 ifade olması nedeniyle 10/1 oranı dikkate alındığında tutarlı sonuçların oluşması için 350 katılımcı sayısının yeterli olduğu görülmektedir. Tüm bu değerler göz önünde bulundurularak evreni temsil edecek olan örneklem grubumuz 18-35 yaş aralığında 371 kadın sporcudan oluşmaktadır.

Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkenlerini mobbing algıları ve sürekli sportif özgüven algıları oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenleri ise; demografik bilgilerde yer alan yaş, eğitim düzeyi, medeni durumu, spor branşı, sporculuk yaşı, milli olma yılı, takımda oynadığınız mevki, amatör ve profesyonel olma durumları oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Demografik bilgi formu, çalışmaya katılan sporcuların yaş, eğitim düzeyi, medeni durumu, spor branşı, sporculuk yaşı, milli olma yılı, takımda oynadığınız mevki, amatör ve profesyonel olma durumlarını içermektedir.

Mobbing Ölçeği

Einarsen ve Raknes (1997) tarafından geliştirilen ve Türk kültürüne uyarlaması Cemaloğlu (2007) tarafından, spora uyarlaması ise Cengiz tarafından yapılan Mobbing Ölçeği gerekli izinlerin alınmasıyla birlikte kullanılacaktır (Cengiz, 2008). Kullanılması hedeflenen ölçme arası Mobbing ölçeği toplamda 22 maddeden oluşmaktadır. Anket maddelerinin her birinde çeşitli olumsuz davranışlara maruz kalmayı içeren cümleler yer almaktadır. Tüm sorular davranışlarla ilgili olup psikolojik şiddet (mobbing terimine) herhangi bir yerde işaret edilmemiştir. Bunun avantajı, anketi cevaplayan kişiyi, maruz kaldığı davranışı mobbing olarak etiketlemeye zorlamadan davranışa maruz kalma derecesinin ölçülmesidir. Spora uyarlama çalışması Cengiz (2008) tarafından yapıldıktan sonra ölçeğin geçerlilik güvenirlik hesaplama çalışmaları yapılmasının sonucunda ölçeğin Cronbach'alpha katsayısı 0.94 olarak belirlenmiştir. Kullanılan ölçek 3 altboyut içermektedir. Ölçekte yer alan altboyutlar sırasıyla görev altboyutu (3, 4, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 21), örgüt içi iletişim alt boyutu (2, 13, 14, 16, 10, 22) ve sosyal ilişkiler alt boyutu (1, 5, 6, 7, 8, 9, 20) olarak karşımıza çıkmaktadır. Hedeflenen amaç doğrultusunda oluşturulan kişisel bilgi formu ve belirlenen Mobbing Ölçeğinin hedeflere ulaşma konusunda yeterli olduğu düşünülmektedir.

Sürekli Sportif Özgüven Ölçeği

Sporcuların sportif özgüven düzeylerinin belirlenebilmesi için Vealey (1986) tarafından geliştirilen Engür, Tok ve Tatar tarafından Türkçe'ye uyarlanan “Sürekli Sportif Özgüven Envanteri” kullanılacaktır (Engür, Tok ve Tatar, 2006). Kullanmayı planladığımız ölçek toplamda 13 maddeden oluşmaktadır ve sportif öz güven envanterinin bir boyutunu oluşturmaktadır. Ölçek 9’lu likert tipi bir ölçektir. 1,2 ve 3 puanlarının düşük, 4,5 ve 6 puanlarının orta, 7,8 ve 9 puanlarının ise yüksek olarak değerlendirildiği bir ölçektir. Sürekli sportif güven envanterinin 0.86 Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayıları elde edilmiştir. Bu çalışma için ise sürekli sportif özgüven envanterinin 0.94 güvenirlik kat sayıları elde edilmiştir

Veri Analizi

Çalışmaya dahil edilen katılımcıların demografik verilerine dair frekans dağılımları Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin branşlara göre karşılaştırılması adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin spor yapma yılına karşılaştırılması adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin takım kategorisine göre karşılaştırılması adına bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen Mobbing Ölçeği alt boyut skorlarının (Görev, Örgüt İçi İletişim ve Sosyal İlişkiler) Sportif Özgüven Ölçeği skorlarının yordayıcılığını belirlemek adına Çoklu Doğrusal (lineer) regresyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular

Çalışmaya dahil edilen katılımcıların demografik verilerine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

		Sayı	%
Yaş	18-20	178	48,2
	21-23	87	23,6
	24-26	48	13,0
	27-29	28	7,6
	30 ve üzeri	28	7,6
Eğitim	İlköğretim	2	,5
	Lise	60	16,3

Kadın Sporculara Uygulanan Mobbing Düzeyinin Özgüvenleri Üzerine Etkisi

	Lisans	293	79,4
	Yüksek Lisans	14	3,8
Medeni Durum	Evli	48	13,0
	Bekar	312	84,6
	Diğer	9	2,4
Branş	Basketbol	129	35,0
	Voleybol	181	49,1
	Futbol	36	9,8
	Hentbol	23	6,2
Sporculuk Yaşı	0-2 yıl	73	19,8
	3-5 yıl	70	19,0
	6-8 yıl	62	16,8
	8 yıl ve üzeri	164	44,4
Milli Olma Yılı	Evet	89	24,1
	Hayır	280	75,9
Kulüp Yılı	0-2 yıl	173	46,9
	3-5 yıl	123	33,3
	6-8 yıl	33	8,9
	8 yıl ve üzeri	40	10,8
Kategori	Amatör	226	61,2
	Profesyonel	143	38,8

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin branşlara göre karşılaştırılması tablo 2 de incelenmiştir.

		Branş	N	Ort.	SS	p	Fark
Mobbing Ölçeği	Görev	Basketbol	129	13,627	5,056	,654	-
		Voleybol	181	14,204	6,760		
		Futbol-Hentbol	59	13,661	4,663		
		Toplam	369	13,916	5,895		
	Örgüt İletişim	Basketbol	129	8,604	3,047	,360	-
		Voleybol	181	9,171	4,151		
		Futbol-Hentbol	59	8,694	3,064		
		Toplam	369	8,897	3,634		
	Sosyal İlişkiler	Basketbol	129	10,356	3,764	,071	-
		Voleybol	181	11,226	5,502		
		Futbol-Hentbol	59	9,796	3,044		
		Toplam	369	10,693	4,637		
	Toplam	Basketbol	129	32,589	11,107	,305	-
		Voleybol	181	34,602	15,845		
		Futbol-Hentbol	59	32,152	9,885		
		Toplam	369	33,506	13,501		
Sportif Özgüven Ölçeği		Basketbol ¹	129	88,953	16,238	,038	3>1

Kadın Sporculara Uygulanan Mobbing Düzeyinin Özgüvenleri Üzerine Etkisi

	Voleybol ²	181	91,563	20,650		
	Futbol-Hentbol ³	59	96,084	15,210		
	Toplam	369	91,374	18,503		

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin branşlara göre karşılaştırılması adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizlere göre Mobbing Ölçeği alt boyutlarının branşlara göre farklılık göstermediği saptanırken ($p>.05$); Sportif Özgüven Ölçeği toplam puanlarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<.05$). Hangi grupların birbirlerinden farklı olduğuna dair yapılan post-hoc analizinde ise (LSD) Futbol-Hentbol oynayan kişilerin Sportif Özgüven Ölçeği puanlarının Basketbol oynayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin spor yapma yılının karşılaştırılması tablo 3' te gösterilmektedir.

Tablo.3 Ölçek Skorlarının Spor Yılına Göre Karşılaştırılması

		Spor Yılı	N	Ort.	SS	p	Fark
Mobbing Ölçeği	Görev	0-5 Yıl	143	14,069	6,741	,301	-
		6-8 Yıl	62	14,774	5,649		
		9 ve üzeri	164	13,457	5,140		
		Toplam	369	13,916	5,895		
	Örgüt İletişim	0-5 Yıl	143	8,937	4,287	,121	-
		6-8 Yıl	62	9,677	3,463		
		9 ve üzeri	164	8,567	2,997		
		Toplam	369	8,897	3,634		

	Sosyal İlişkiler	0-5 Yıl ¹	143	11,153	5,372	,040	1>3
		6-8 Yıl ²	62	11,371	4,750		
		9 ve üzeri ³	164	10,036	3,764		
		Toplam	369	10,693	4,637		
	Toplam	0-5 Yıl	143	34,160	15,819	,133	-
		6-8 Yıl	62	35,822	13,104		
		9 ve üzeri	164	32,061	11,170		
		Toplam	369	33,506	13,501		
Sportif Özgüven Ölçeği	0-5 Yıl ¹	143	91,055	20,532	,011	3>2	
	6-8 Yıl ²	62	85,596	19,648			
	9 ve üzeri ³	164	93,835	15,568			
	Toplam	369	91,374	18,503			

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin spor yapma yılına karşılaştırılması adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizlere göre Mobbing Ölçeği alt boyutlarından Örgüt İçi İletişim, Görev ve Toplam puanlarının spor yapma yılına göre farklılık göstermediği saptanırken ($p>.05$); Sosyal İlişkiler alt boyutu ve Sportif Özgüven Ölçeği toplam puanlarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<.05$). Hangi grupların birbirlerinden farklı olduğuna dair yapılan post-hoc analizinde ise (LSD) 9 yıl ve üzeri spor yapan kişilerin Sportif Özgüven Ölçeği puanlarının, 6-8 yıl arası spor yapanların puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu; 9 yıl ve üzeri spor yapan kişilerin Mobbing Ölçeği sosyal ilişkiler alt boyutu puanlarının ise 0-5 yıl arası spor yapanların puanlarına göre anlamlı düzeyde düşük olduğu saptanmıştır.

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin kulüp yılına göre karşılaştırılması tablo 4 'te verilmiştir.

		Kulüp Yılı	N	Ort.	SS	p	Fark
Mobbing Ölçeği	Görev	0-2 Yıl	173	13,508	5,863	,167	-
		3-5 Yıl	123	13,813	4,675		
		6 ve üzeri	73	15,054	7,533		
		Toplam	369	13,916	5,895		
	Örgüt İletişim	0-2 Yıl	173	8,572	3,743	,235	-
		3-5 Yıl	123	9,292	3,273		
		6 ve üzeri	73	9,000	3,919		
		Toplam	369	8,897	3,634		
	Sosyal İlişkiler	0-2 Yıl	173	10,595	4,968	,607	-
		3-5 Yıl	123	10,544	3,414		
		6 ve üzeri	73	11,178	5,558		
		Toplam	369	10,693	4,637		
	Toplam	0-2 Yıl	173	32,676	14,063	,395	-
		3-5 Yıl	123	33,650	10,455		
		6 ve üzeri	73	35,232	16,410		
		Toplam	369	33,506	13,501		

Sportif Özgüven Ölçeği	0-2 Yıl ¹	173	90,826	19,915	,009	3>1 3>2
	3-5 Yıl ²	123	88,788	17,698		
	6 ve üzeri ³	73	97,027	15,072		
	Toplam	369	91,374	18,503		

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin kulüp yılına göre karşılaştırılması adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analizlere göre Mobbing Ölçeği alt boyutlarının kulüp yılına göre farklılık göstermediği saptanırken ($p>.05$); Sportif Özgüven Ölçeği toplam puanlarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<.01$). Hangi grupların birbirlerinden farklı olduğuna dair yapılan post-hoc analizinde ise (LSD) 6 ve üzeri yıldır kulüpte yer alan kişilerin Sportif Özgüven Ölçeği puanlarının, 0-2 yıl arası ve 3-5 yıl arası kulüpte yer alan kişilerin puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin takım kategorisine göre karşılaştırılması tablo 5 'te incelenmiştir.

		Takım Kategorisi	N	Ort.	SS	p
Mobbing Ölçeği	Görev	Amatör	226	14,517	6,589	,014
		Profesyonel	143	12,965	4,441	
	Örgüt İçi İletişim	Amatör	226	9,331	4,103	,004
		Profesyonel	143	8,209	2,605	
	Sosyal İlişkiler	Amatör	226	11,296	5,269	,002

Kadın Sporculara Uygulanan Mobbing Düzeyinin Özgüvenleri Üzerine Etkisi

		Profesyonel	143	9,741	3,201	
	Toplam	Amatör	226	35,146	15,326	,003
		Profesyonel	143	30,916	9,444	
Sportif Özgüven Ölçeği		Amatör	226	90,035	19,977	,081
		Profesyonel	143	93,489	15,734	

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin takım kategorisine göre karşılaştırılması adına bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Analizlere göre Amatör seviyedeki kişilerin Görev, Örgüt İçi İletişim, Sosyal İlişkiler ve Mobbing Ölçeği toplam puanlarının, profesyonel seviyedeki kişilerin puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır ($p < .01$).

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin milli olma göre karşılaştırılması tablo 6' da gösterilmektedir.

Tablo. 6. Ölçek Skorlarının Milli Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

		Milli Olma	N	Ort.	SS	p
Mobbing Ölçeği	Görev	Evet	89	12,561	4,293	,013
		Hayır	280	14,346	6,265	
	Örgüt İçi İletişim	Evet	89	8,123	2,606	,021
		Hayır	280	9,142	3,877	
	Sosyal İlişkiler	Evet	89	9,865	3,523	,053
		Hayır	280	10,957	4,915	
	Toplam	Evet	89	30,550	9,683	,018
		Hayır	280	34,446	14,394	

Sportif Özgüven Ölçeği	Evet	89	95,752	17,382	,010
	Hayır	280	89,982	18,661	

Çalışmadan elde edilen Sportif Özgüven Ölçeği ve Mobbing Ölçeği alt ölçeklerinin milli olma göre karşılaştırılması adına bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Analizlere göre milli olan kişilerin Görev, Örgüt İçi İletişim ve Mobbing Ölçeği toplam puanlarının, milli olmayan kişilerin puanlarına göre anlamlı düzeyde düşük olduğu, Sportif Özgüven Ölçeği toplam puanlarında ise milli olanların olmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı saptanmıştır ($p < .05$).

Çalışmadan elde edilen Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarının Sportif Özgüveni Yordayıcılığına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları tablo 7 de gösterilmektedir.

Tablo. 7. Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarının Sportif Özgüveni Yordayıcılığına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	Regresyon Katsayısı				<i>t</i>	<i>p</i>	Korelasyon Katsayısı		
	<i>B</i>	<i>SH</i>	β				Zero-Order	Kısmi	Ayrı
Sabit	105,142	2,484		42,327	,000				
Görev	,428	,377	,136	1,136	,257	-,246	,059	,056	
Örgüt İçi İletişim	-1,837	,532	-,361	-3,450	,001	-,308	-,178	-,172	
Sosyal İlişkiler	-,316	,425	-,079	-,745	,457	-,259	-,039	-,037	

Not 1. Bağımlı Değişken: Sportif Özgüven Ölçeği Toplam Skoru, N: 368

Not 2. R : 0,303, R^2 : 0,098, R^2_{adj} : 0,091, p :**0,000**

Çalışmadan elde edilen Mobbing Ölçeği alt boyut skorlarının (Görev, Örgüt İçi İletişim ve Sosyal İlişkiler) Sportif Özgüven Ölçeği skorlarının yordayıcılığını belirlemek adına Çoklu Doğrusal regresyon analizi enter metodu uygulanmıştır. Analizlerde Sportif Özgüven Ölçeği Toplam puanı bağımlı değişken olarak belirlenmiş ve Örgüt İçi İletişim, Görev ve Sosyal İlişkiler puanları ise bağımsız değişkenler olarak Çoklu Regresyon Modeline aynı anda eklenmiştir. Analizlere göre; Mobbing Ölçeği alt boyutlarının oluşturduğu modelin sporcularda Sportif Özgüven Ölçeği puanlarındaki varyansın yaklaşık %9'unu (R^2_{adj} : 0.091, $p < .05$) anlamlı düzeyde açıkladığı belirlenmiştir. Mobbing Ölçeği alt boyutlarının katsayılarına bakıldığında ise Görev ve Sosyal İlişkiler alt boyutlarının sportif özgüveni anlamlı olarak yordamadığı ($p > .05$) ancak Örgüt İçi İletişim boyutundaki mobbing algısının negatif yönde anlamlı düzeyde Sportif Özgüveni yordadığı belirlenmiştir ($p < .05$).

Tartışma ve Sonuç

Yapılan çalışma, kadın sporcuların spor ortamında maruz kaldıkları psikolojik şiddet (mobbing) düzeyinin belirlenmesi ve sürekli sportif özgüvenleri üzerine etkisinin araştırılarak kadın sporcularda farkındalık yaratılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bağımsız değişkenlerimizden biri olan spor branş değişkeni ile sporcuların mobbing algılama düzeylerinin de farklılık göstermediğini söyleyebiliriz. Çalışma sonucumuzu destekler şekilde Reyhan ve Özgen (2020) de çalışmalarının sonucunda kulüp bazında algılanan mobbin düzeyinin değişiklik göstermediğini belirtmişlerdir. Bu görüşlerin aksine Salman ve Yalçın (2017) sporcuların mobbing algılama düzeylerinin branşlara göre farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Farklı çalışmalarda aksi yönde çıkan sonuçların bu konunun daha ayrıntılı incelenmesi gerektiğini düşündürmektedir. Sportif Özgüven Ölçeği puanlarının açılımına baktığımız da futbol-hentbol oynayan sporcuların basketbol oynayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğuna ulaşılmıştır. Sportif özgüven sporcunun kendi yeteneklerine ve başarı potansiyeline duyduğu inançtır (Güven, 2023). Sonucun bu yönde çıkması hentbol ve futbol oyuncularının basketbol oyuncularına oranla pozitif düşünceye sahip, kaygılarını kontrol edebilme gibi kişilik özelliklerinden kaynaklanabileceği şeklinde düşünülmektedir.

Sporculuk süreleri açısından mobbing düzeyi incelendiğinde alt boyutlarından Örgüt İçi İletişim, Görev ve Toplam puanlarının göre farklılık göstermediği saptanırken, 9 yıl ve üzeri spor yapan sporcuların Mobbing Ölçeği sosyal ilişkiler alt boyutu puanlarının ise 0-5 yıl arası spor yapanların puanlarına göre anlamlı düzeyde düşük olduğu saptanmıştır. Yaşanılan mobbing yıllar içerisinde takım içi sosyal ilişkileri zayıflattığı görülmektedir. Mobbing davranışlarının temelinde rakip sporcular olabileceği gibi antrenör ve yöneticilerde olabilmektedir. Antrenörlerin ve yöneticilerin sporcular üzerinde gereğinden fazla stres ve baskı oluşturması, sporcunun kötü performans sergilemesi durumunda sporcuya karşı sert ve ilgisiz tavırlar sürdürülmesi, tehdit edilmesi, görmezden gelinmesi ve küçük görülmesi gibi mobbing içeren davranışlar sporcunun takım içerisinde uzaklaşmasına ve sosyal ilişkilerin zayıflamasına sebep olabileceği düşünülmektedir.

Sporculuk yılı 9 yıl ve üzeri olan sporcuların Sportif özgüven açısından bakıldığında Sosyal İlişkiler alt boyutu ve Sportif Özgüven Ölçeği toplam puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı ve sporcuların özgüvenlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumda sporculuk yılının artması sporcunun yıllar içerisinde zorlukları aşma konusunda daha başarılı olmaları ve doğru karar alma yeteneğinin gelişmesi gibi özelliklerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Buğdacı ve Demirel de (2019) sporculuk yılının artmasının sahip olunan tecrübelerin artmasıyla birlikte yaşanılan mobbing davranışlarına daha az karşı karşıya kalacakları sonucunu bildirmişlerdir.

Sporcuların kulüp bünyesinde yer aldıkları süreye göre bakıldığında mobbinge maruz kalma farklılaşmadığı gibi sportif özgüvenleri kulüpte 6 yıl ve üzeri oynayan sporcuların sportif özgüvenlerinin 6 yıldan daha az süredir kulüp bünyesinde oynayan sporculara oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mobbing ölçeğinin alt boyutu olan sosyal ilişkiler sporcuların milli olup olmama durumlarına fark gösterirken diğer alt 2 alt boyut olan görev ve örgüt içi iletişim ile sportif özgüvenlerinin sporcuların milli olup olmama durumlarına göre fark göstermemektedir. Çalışma sonucunun aksine Salman ve Yalçın (2017) yaptıkları çalışmalarında milli sporcuların milli olmayan sporculara oranla mobbing alt boyutlarının tümünün yüksek çıktığını ve bu durumun diğer sporculardan daha iyi olmalarından dolayı antrenör ve idareciler tarafından beklentilerin yüksek olması oluşan stres ve baskıdan kaynaklandığını belirtmişlerdir (Salman ve Yalçındağ, 2017)

Bununla birlikte analizlere göre Amatör seviyedeki kadın sporcuların Görev, Örgüt İçi İletişim, Sosyal İlişkiler ve Mobbing Ölçeği toplam puanlarının, profesyonel seviyedeki kadın sporcuların puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Bu da amatör sporcular arasında yaşanan psikolojik şiddetin profesyonel sporculara oranla daha yoğun olduğuna ulaşılmıştır. Amatör kulüplerde sporcuların daha deneyimsiz olması, kendini gösterme çabası, stres, empati kurulmaması ve rekabet gibi nedenlerden dolayı amatör gruplarda sporcuların mobbinge daha çok maruz kalması mümkündür. Öntük' e göre takım sporlarında sporcular arası yaş farkının olmasıda mobbinge uğramasında önemli bir sebep olduğunu ifade etmektedir (Öntük, 2018).

Sonuç olarak çalışmaya katılan sporcuların Sportif Özgüven düzeylerini algıladıkları mobbing seviyeleri ile anlamlı şekilde açıklanabildiği belirtilebilir. Mobbing alt boyutlarından Örgüt İçi İletişimin Sportif Özgüveni açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu ve Örgüt İçi İletişim düzeyindeki mobbing algısının azalması ile Sportif Özgüvendeki artışın yordanabileceği, iletişim boyutundaki mobbingi azaltmaya yönelik müdahaleler ile sportif özgüveni arttırmanın olası olduğu görülmüştür.

Spor ortamında mobbing azaltılması için birtakım önlemlerin alınması gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. Sporculara, antrenörlere ve kulüp yöneticilerine zamana zaman kişiler arası iletişim, empati ve fair-play gibi kavramların işlendiği seminerlerin düzenlenmesi mobbingi azaltabilecek önlemler olarak önerilebilir. Ayrıca takım içerisinde sporcu-antrenör, sporcu-sporcu ya da sporcu-kulüp yönetimi arasında yaşanan huzursuzlukların ve problemlerin zaman geçirilmeden ortaya konulması izlenmesi ve bir sonuca ulaştırılması da önemlidir. Spor dışı faaliyetlerin arttırılması sporcular arasında paylaşımın artmasına ve pozitif ilişki kurulmasına sebep olacağından bu tarz aktivitelerin belirli sürelerle yapılması önerilebilir. Yapılan Kulüp yöneticileri ve antrenörler tarafından gerekli tedbirlerin alınmasıyla sporcuların buldukları ortamda daha huzurlu ve mutlu olabileceği dolayısıyla verimliliklerinin artabileceği ve istenilen sportif performansa ulaşabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

Akbağ, M., ve İmamoğlu, S. E. (2010). Cinsiyet ve bağlanma stillerinin utanç, suçluluk ve yalnızlık duygularını yordama gücünün araştırılması. *Studies*, 1(3), 145-166.

Akagündüz, N. (2006). İnsan yaşamında özgüven kavramı. İstanbul: Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları.

Bozyiğit, E. (2013). Spor bilimleri alanında çalışan ve yıldırma davranışlarına maruz kalan akademisyenlerin çalışma hayatına yönelik tutumları. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>

Burger, J. M. (2006). Kişilik (çev. D. İ. Erguvan-Sarıoğlu,). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Cengiz, R. (2008). Profesyonel futbol kulübü yöneticilerinin dönüşümsel liderlik stilleri ile kulüplerinin örgüt sağlığı ve futbolcuların yıldırma (Mobbing) yaşamları arasındaki ilişki, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Coşkun, H. ve Özabacı, N. Ş. (Edt.). (2013). Psikolojiye giriş. İçinde Coşkun, H. ve Özabacı, N. Ş. (Edt.) *Kişilik* (ss 403-441). İstanbul: Elma Basım.

Çiçek, H. (2019). Okul yöneticilerinin yönetim anlayışlarının yönetim kurumları açısından beden eğitimi öğretmenlerinin mobbing algı düzeyine etkisi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.

Çobanoğlu, Ş. (2005). *Mobbing İşyerinde Duygusal Saldırı ve Mücadele Yöntemleri*, 1. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, s.21,22

Engür, M., Tok, S. ve Tatar, A. (2006). Durumluk ve sürekli sportif güven envanterinin Türkçeye uyarlanması. *Performans*, 11(3).

Göymen, Y. (2020). İş hayatında mobbing ve mobbinge başa çıkma yolları. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 31-60.

Güven, E. (2023). Kano Sporcularında Psikolojik Beceri Kıstası Olarak Özgüven ve Başarı Algısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.

Hacıcaferoğlu, S. (2013). Futbol klasman hakemlerinin maruz kaldıkları yıldırma (mobbing) davranışlarının incelenmesi. Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Elazığ.

Humphreys, T. (1999). Çocuk eğitiminin anahtarı: Özgüven. (Çev: T. Anapa). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemi (22. bs). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karık, T., ve Yıldız, S.M. (2015). Mobbing davranışlarının kadın basketbolcuların tükenmişliği üzerine etkisi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 12(2), 430-442.

Kaya, M. H. (2019). Beden eğitimi öğretmenlerinin okul ortamında maruz kaldıkları yıldırma eylemlerinin belirlenmesi (Mobbing). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Karabacak, B. (2019). Antrenörlerin spor ortamında maruz kaldıkları yıldırma (mobbing) davranışlarının incelenmesi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Rize.

Kızılkoca, S. (2012). Profesyonel ve amatör futbolcuların psikolojik yıldırmaya (mobbing) maruz kalma sıklıklarının araştırılması. Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Elazığ.

Kline, R. B. (1998). Software review: Software programs for structural equation modeling: Amos, EQS, and LISREL. *Journal of psychoeducational assessment*, 16(4), 343-364.

Kul, M. (2010). Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile Beden eğitimi öğretmenlerinin yıldırma (mobbing) yaşama düzeyleri, örgütsel bağlılıkları ve iş doyumu arasındaki ilişki. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.

Kuşgöz, A. (2018). Voleybol hakemlerine yönelik yıldırma (mobbing) davranışlarının incelenmesi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

Leymann, H. (1996). The content and development of mobbing at work. *European journal of work and organizational psychology*, 5(2), 165-184.

Sıddık, B. (2016). Mobbing davranışlarının amatör futbol oyuncularının tükenmişliğine etkisi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

Salman, M.N. ve Yalçındağ, S. (2017). Sporda mobbing uygulamaları ve sporcuların mobbing algılama düzeylerinin tespiti. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (6), 2479-2490.

Söner, O. (2019). Ergenlerde benlik tasarımı ve benlik saygısı düzeylerinin sosyal medya beğenilmeme korkuları üzerindeki etkisinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). *Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*

Tınaz, P. (2011). İşyerinde psikolojik taciz. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Okyay, B. (2012). Yönetici ve çalışanların özgüven düzeyleri ile kişisel gelişim inisiyatifi alma becerilerinin karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Öntürk, Y. (2018). Spor ortamında mobbing. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınevi.

Öntürk, Y. (2019). Akademisyenlere yönelik mobbing davranışları ile iş yaşam kalitesi ilişkisinin incelenmesi. *Turkish Studies Social Sciences*, 14(6), 3321-3340.

Öztürk, G. (2021). Amatör futbolcuların kişilik özelliklerinin maruz kaldıkları mobbing davranışları üzerindeki etkisi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul.

Üstün, E. (2014). Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının mobbing algı düzeyleri. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.

Yalçındağ, S. (2014). Takım sporlarında mobbing uygulamaları ve sporcuların mobbing algılama düzeylerinin tespiti. Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray.

Yıldız, B. S., Kepoğlu, A., ve Yıldız, S.M. (2018). Mobbing davranışlarının amatör futbolcuların tükenmişliğine etkisi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 13(2), 231-246.

Yorulmaz, M. (2019). Türkiye'de mobbing konusunda yapılan tez çalışmaları: meta analizi. Journal of International Social Research, 12(62), 1636-1644.